

Frivillighet

Sanitetskvinnene, som en stor frivillig organisasjon, er opptatt av å sikre gode vilkår for frivillig arbeid. Frivillighet er en helt nødvendig del av det norske samfunnet.

Politiske saker

På nasjonalt nivå:

- Sikre regelstyring av momskompensasjonsordningen
- Sikre en momskompensasjonsordning for frivillighetsbygg- og anlegg
- Fjerne dokumentavgift på eiendom eid av ideelle og frivillige organisasjoner

På kommune- og fylkesnivå:

- Kommunene må invitere frivillige organisasjoner til samarbeid om å nå felles mål, blant annet å styrke folkehelsen, skape gode oppvekstvilkår, aktiviteter for eldre, for å motvirke utenforskap og skape trygge lokalsamfunn gjennom beredskapsfrivillige.
- Kommunen skal ha en stilling som frivillighetskoordinator som blant annet skal legge til rette for en tett dialog og samhandling mellom kommunen/fylket og lokale lag og foreninger.
- Kommunen må skape faste møteplasser mellom kommunen/fylket og de frivillige organisasjonene
- Kommunen skal inkludere relevante frivillige beredskapsaktører i beredskapsråd og beredskapsøvelser.

Definisjoner

Frivillig arbeid: Frivillig arbeid er aktiviteter som utføres av egen fri vilje og uten lønn, annet enn begrenset kompensasjon og mindre gaver, for å gagne mennesker utenfor egen familie eller hushold.

Medlemmer og frivillige: Medlemmer gir penger. Frivillige gir tid. Et medlem kan være frivillig, en frivillig kan være medlem.

Fristilt frivillighet er frivillighet knyttet til en ubetalt arbeidsinnsats som ikke er en integrert del av en organisasjonstilhørighet. Fristilt frivillighet betyr å engasjere seg frivillig i en organisasjon uten å være medlem.

Statistikker og tendenser viser at man har økt mengden av organisasjoner man gjør frivillig arbeid for, samtidig som det er tydelig at medlemslojaliteten er synkende. Det er ikke lenger nødvendigvis en kobling mellom den organisasjonen man er frivillig for og medlemskap i samme organisasjon. Vi ser en større, såkalt fristilling av frivilligheten.

Refleksiv frivillighet: Frivillighet som ikke springer ut av en sterk kollektiv identitet, som de tradisjonelle folkebevegelsene var basert på. Det betyr ikke at folk blir mer egoistiske, de ønsker fortsatt å hjelpe andre og å bidra til at andre kan utfolde seg gjennom aktivitet i frivillige organisasjoner. I stedet for å bli i en organisasjon der de kanskje har livslang tilknytning, er de på leting etter hvor de kan bidra på en best mulig måte. Mens folkebevegelsen favnet brede sosiale grupper, krever den aktive søkningen mer av den enkelte. Det er dessuten større sjanser for at man blir spurt om man har typer kompetanse som organisasjonene trenger, og hvis man blir spurt øker sjansene for at man gjør frivillig arbeid kraftig.

En frivillig organisasjon:

- er en sammenslutning av personer eller virksomheter som driver virksomhet på ikke- fortjenestebasert og ikke-offentlig basis, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.
- baserer en vesentlig del av driften på medlemskontingenter, gaver, innsamlede midler og/eller frivillig arbeidsinnsats.
- kan være en forening (lag, forbund, nettverk eller en paraplyorganisasjon) med medlemmer og demokratisk oppbygging, eller
- en stiftelse eller ideelt aksjeselskap som ikke deler ut midler eller som bare foretar utdelinger til frivillig virksomhet, jf. definisjonen i frivillighetsregisterloven §§ 3 og 4.

En ideell ikke-fortjenestebasert aktør på helse- og omsorgsfeltet er en økonomisk virksomhet som:

- drives som ikke-fortjenestebasert foretak. Det vil si at eventuelt overskudd investeres i driften av virksomheten eller tilfaller organisasjonens formål, det blir ikke utbetalt som fortjeneste til private eiere.
- er registrert i Frivillighetsregisteret.
- eies av, eller har sitt utspring i, en stiftelse eller frivillig organisasjon med demokratisk oppbygging og høy grad av delaktighet og medbestemmelse.
- representerer en merverdi i form av sin pionerrolle, sitt brukerperspektiv, sin tilgang på frivillige og/eller likepersoner, sin rolle som talerør for brukergrupper, den høye tilliten virksomheten har og/eller det helhetlige perspektivet som ligger til grunn for arbeidsmetode og driftskonsept.

Bakgrunn

Våre medlemmer, frivillige og lokallag er hjørnesteinen i vår organisasjon. Frivillighet er avgjørende for det norske samfunn, og fungerer som et supplement til velferdsstaten. Frivillige organisasjoner har høy tillit, og bidrar på nesten alle områder i samfunnet. Frivillige organisasjoner er profesjonelle, kunnskapsaktører, driver tjenester, organiserer viktige aktivitetstilbud, forebygger og skaper nettverk. For at frivilligheten skal blomstre må det offentlige legge til rette for frivilligheten gjennom et godt samarbeid, forutsigbare rammebetingelser og langsiktig økonomisk støtte.

Fakta:

- Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 142 000 årsverk (SSBs satellittregnskap for frivillig sektor 2020).

- 58 % av befolkningen (over 15 år) har gjort frivillig arbeid i løpet av det siste året (Frivillighetsbarometeret 2022). Dette er en nedgang fra tidligere og må sees i sammenheng med koronapandemien.
- 78 % av befolkningen er medlem i minst en organisasjon, og 48 % av befolkningen er medlem i minst to organisasjoner. (SSBs Levekårsundersøkelse 2020).
- Frivillig arbeid bidro med en verdiskapning tilsvarende 78 milliarder kroner i 2018 (SSBs satellittregnskap for frivillig sektor 2020).
- Inntektskildene til ideelle og frivillige organisasjoner er 45% fra husholdninger, 27% statlige og 17% kommunale og fylkeskommunale midler gjennom overføringer og kjøp av tjenester, og 12% andre private aktører (SSBs satellittregnskap for frivillig sektor 2020).

Strategiske dokumenter, rapporter og lovverk

- <https://www.samfunnsforskning.no/sivilsamfunn/>
- *En veileder for Økt deltagelse i frivilligheten*
- <https://om.frivillig.no/>
- <https://www.frivillighetnorge.no/>

Dette dokumentet revideres årlig. Sist revidert 30.11.23.